

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תשכ"ד

בלתי מוגה

חלק ד - יו"ל לש"פ מקץ, ה'תשס"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושמונה לבריאה

מאה וחמש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים מנחם מענדל שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

כ"ג כסלו, ה'תשס"ח

ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן וזוגתו מרת נחמה דינה שיחיו כץ

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' זאב יחזקאל הכהן וזוגתו מרת רישה שיחיו כץ

הרה"ת ר' יוסף חיים הכהן וזוגתו מרת מלכה רייזל שיחיו ראזענפעלד

שבת — בבחי' "טועמי' חיים זכו"²²⁰ — שזוהי העבודה ד"יפוצו מעינותיך חוצה" ע"י לימוד פנימיות התורה, שזהו ענין ספר התניא והביאורים שעליו,

והיינו, שלימוד פנימיות התורה אינו ענין בפ"ע, אלא פועל על כל מחשבה דיבור ומעשה בפועל, ועד שפועל ש"מוחלין לו כל עוונותיו", ועד שנעשה רצוי כמו קודם החטא, ואדרבה — באופן נעלה יותר.

לב. וכשם שלאחרי סיום תושבע"פ במאמר "כל השונה הלכות כו" חוזרים ובאים עוה"פ להתחלת העבודה ד"קורין את שמע בערבין" — כך גם לאחרי סיום ספר התניא בענין השבת בתכלית העילוי, הן בחיצוניות והן בפנימיות כו' (שבזה נכללת גם העבודה דימות החול, כמארז"ל²²¹ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת"), חוזרים ובאים עוה"פ להתחלת העבודה, מ"דף השער" דספר של בינונים:

גם לאחרי שכבר למד את כל הענינים דספר התניא (שנכתב ל"אנ"ש דמדינתנו וסמוכות שלה .. אשר שואלין בעצה .. בעבודת ה'", כמבואר בהקדמה) — אין לו לחשוב שהוא כבר בבחי' "כלי שנגמרה בטרה"²²², אלא צריך לחזור ולהתחיל עוה"פ מהתחלת "ספר של בינונים" (ש"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך"²²³), מתוך ידיעה ש"קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו".

ואין לו להתיירא שמא יתברר שזוהי "דרך ארוכה", כי, לאמיתו של דבר הרי זו "דרך קצרה", כיון שישנו הענין ד"בעזה"י", אשר, "בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין"²²⁴, וכפי שמבאר בהקדמה ש"בידעיי ומכיריי קאמינא", "ואליהם בקשתי שלא .. להתנהג בענוה ושפלות של שקר", אלא לבאר את הדברים גם ל"מי שדעתו קצרה להבין דבר עצה מתוך קונטרסים אלו", וגדול שכרם, כ"מארז"ל²²⁵ ע"פ²²⁶ מאיר עיני שניהם ה"י". ולכן צריך רק להתייגע בעבודה, ואז מובטח לו ש"קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו .. בדרך ארוכה וקצרה", כיון שזהו "בעזר השם יתברך".

[נערכו "שבע ברכות" של אחד התלמידים, ואח"כ ניגנו "עוד ישמע"].

* * *

223	תניא רפי"ד.	220	ראה לקו"ש ח"כ ריש ע' 173. וש"נ.
224	ראה לעיל הערה 209.	221	ע"ז ג, סע"א.
225	תמורה טז, א.	222	ראה חגיגה כ, ב (במשנה). וראה גם
226	משלי כט, יג.		תו"מ ח"לו ס"ע 26. וש"נ.

©

Published and Copyright 2007 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5768 • 2007

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס, "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

ומזה מובן, שענין השבת שבו מסיים רבינו הזקן ספר התניא, נוגע לכללות ענינו של ספר התניא, שהוא תורה שבכתב דתורת החסידות (כמבואר בשיחות ומכתבי קודש²¹⁶).

לא. והענין בזה:

כללות החילוק שבין שבת לימי החול הוא בדוגמת החילוק שבין פנימיות התורה לנגלה דתורה — שהרי נגלה דתורה נקראת "אילנא דטוב ורע", בגלל שמתעסקת בעניני בירורים בעובדין דחול, ואילו פנימיות התורה היא "אילנא דחיי", כיון שאינה שייכת לבירור טוב ורע, וזהו ענינו של יום השבת שבו בורר אסור.

וזהו שסיום ספר התניא הוא בענין השבת: כשם שנת"ל שסיום תושבע"פ הוא במאמר "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות כו", כיון שענין ההלכות הוא הסך-הכל והתכלית של תושבע"פ, שיוכל להיות מילוי רצונו של הקב"ה ע"י הלכה פסוקה — כך גם בנוגע לספר התניא, שענינו הוא "פיוצו מעינותיך חוצה", המשכת פנימיות התורה בה"חוצה" דהבנה והשגה (כנ"ל סכ"ו), הנה סיומו הוא בענין השבת: "חיצוניות מהשבת כו", ופנימית השבת כו', וזו היא בחי' זכור, ובחי' שמור בפנימיות כו", עד "כי זה לעומת זה כו'" — כיון ששבת הוא בחי' "אילנא דחיי" לגבי ימות החול. אמנם, הכוונה דפנימיות התורה היא — ע"ד מ"ש²¹⁷ "ואכל וחי לעולם" — להחיות גם את ה"אילנא דטוב ורע", שזהו"ע ד"פדה בשלום" בתורה.

ובהתאם לכך הנה הסיום דספר התניא בענין השבת הוא (לא רק כפי שענין השבת הוא בפני עצמו, אלא) גם כפי שענין השבת פועל על ימות החול ועובדין דחול²¹⁸ — שזהו תוכן מארז"ל "כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו",

כולל גם שענין זה הוא במקום תענית (שגם ענין התענית שייך לימות החול, ולא ליום השבת, שהרי בשבת אסור להתענות אפילו תענית של תשובה (מלבד תענית חלום))²¹⁹, כדברי רבינו הזקן, שבדורותינו אלו אין הזמן גרמא לענין התענית (שקשור עם ימות החול), אלא לעבודה של

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מקץ הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק רביעי מהתוועדות י"ט כסלו ה'תשכ"ד — הנחה בלתי מוגה* (חלק ראשון י"ל לש"פ ויצא, חלק שני לש"פ וישלח, חלק שלישי לש"פ וישב וחלק החמישי י"ל אי"ה לש"פ ויגש).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

חנוכה, ה'תשס"ח

מאה וחמש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

(* נערכה ע"פ סרט-הקלטה, שנמסר לנו ע"י הרה"ח וכו' ר' שלום ישראל שי' חדקוב, וזכות הרבים תלוי בו.

(216) סה"ש תש"ב ע' 79. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רסא ואילך. ועוד.
(217) בראשית ג, כב.
(218) ע"ד משנת"ל (סכ"ח) בנוגע להמשכת הגאולה בפועל בשעת אמירת הפסוק וש"נ.
"פדה בשלום", שהו"ע ההתאחדות בין תורה לתפלה, המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה.
(219) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רסרפ"ח.

לקרות ולהכריז "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד", היינו, שאע"פ שיש ז' רקיעים וארץ וד' סטריץ, ח' בפני עצמו וד' בפני עצמו, בא יהודי ומכריז ומעמיד לפניו את האל"ף — "אמליכתי", שממליך שם את מלך מלכי המלכים הקב"ה, ולא באופן שהקב"ה הוא מלך מלכי המלכים לעצמו, ואילו הח' והד' הם ענין בפני עצמו, אלא באופן שנעשים תיבה אחת, וראש התיבה — שבה נכללת כל התיבה — הוא האל"ף שרומז על אלופו של עולם,

שזוהי אמיתית העבודה דק"ש — שמהענין ד"הוי' אחד" יבוא האדם להכרה וידיעה וקריאה בעולם כולו ש"אין עוד מלבדו".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הצ"צ ("ימין ה'") וניגון אדמו"ר האמצעי. אח"כ נערכו "שבע ברכות" של אחד התלמידים].

* * *

ל. הסדר הוא שבי"ט כסלו מסיימים גם את ספר התניא, ומתחילים ללמדו מתחלה, וכאמור לעיל, שמנהג ישראל ש"מתכיפין התחלה להשלמה":

סיום ספר התניא (כפי שסודר באופן שכולל לא רק חלק ראשון, אלא גם את כל שאר החלקים, עד לאגרת האחרונה שבקונטרס אחרון, ובאופן כזה נחלק ע"י רבינו נשיאינו לימי השנה) הוא — באגרת ד"ה הוכיח תוכיח את עמיתך, שכאמור לעיל (סכ"ז) נכללים ג' הענינים דהעוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור, וסיומה בנוגע להלכות שבת. והנה, הענין דהלכות שבת נזכר שם בקשר לכך ש"מחמת חלישות הדור אין כח בכל אחד ואחד להתענות כראוי לו, לזאת עצה היעוצה כמארז"ל²¹³ כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו, כהלכתו דייקא, לכן מוטל על כל אחד ואחד להיות בקי בהלכתא רבתא לשבתא"; אבל, בשביל זה לא נוגע לכאורה כל המשך אריכות הדברים אודות חיצוניות השבת ופנימיות השבת?

וגם צריך להבין הקשר והשייכות דענין השבת שבסוף התניא, לתחלת התניא — דף-השער (שגם הוא נקבע ע"י רבינו נשיאינו בשיעורים היומיים, באמרו, שגם הוא נכתב ע"י רבינו הזקן²¹⁴) — "מיוסד על פסוק²¹⁵ כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו, לבאר היטב איך הוא קרוב מאד בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י".

כט. כרגיל בכל שנה, הנה לאחרי חלוקת הש"ס נוהגים לומר דבר-מה ("אָ פּאַר ווערטער") בנוגע לסיום הש"ס, וכמנהג ישראל — על יסוד מ"ש ב"רשות" דשמח"ת: "מתכיפין התחלה להשלמה" — גם בנוגע להתחלת הש"ס.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת-שחוק): וע"פ האמור שצריך להיות "פדה בשלום", הנה כדי להיות "בשלום" עם כל המסובים, לא אאריך באמירת ה"הדרן".

ב"הדרן" נתבאר החילוק בין ענין התורה שבסיום הש"ס ("כל השונה הלכות¹⁹⁵ בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר¹⁹⁶ הליכות עולם לו, א"ת הליכות אלא הלכות¹⁹⁷) לענין ק"ש (ותפלה) שבהתחלת הש"ס ("מאימתי קורין את שמע בערבין"), שהחיוב דק"ש (וברכות¹⁹⁸) הוא פעמיים בכל יום, בשחרית ובערבית, ואילו החיוב דת"ת (וברכתה) הוא חיוב אחד שאינו נחלק לזמני היום והלילה¹⁹⁹, אף שלכאורה איפכא מסתברא, שהחילוקים דיום ולילה שייכים לת"ת שענינה הבנה והשגה, ולא לק"ש, שענינה קבלת עול מלכות שמים, שהוא בכאו"א מישראל

(195) דהיינו, הלכות פסוקות (לאחרי כל השקו"ט ומחלוקת) — כפירוש רש"י: "משנה וברייתא (ומוסיף) הלכה למשה מסיני", וכמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות שבזה לא שייך מחלוקת, וכדמוכח גם מהסוגיא במסכת מגילה (כח, סע"ב) שבה הובא המאמר "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות כו" — בהמשך להלכה פסוקה, וכפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק (סכ"ט) "למה השונה הלכות דוקא .. ולא שאר ד"ת" (ראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד ס"ד ואילך (תו"מ ח"ה ע' 279 ואילך). וש"נ).

(196) חבוקק ג, ו. — ולהעיר, שהראי' מהפסוק היא רק ש"השונה הלכות" הוא "בן עולם הבא", אבל אין ראי' מהפסוק שלימוד ההלכות צריך להיות "בכל יום" (וראה לקמן הערה 207).

(197) והיינו, שע"י לימוד הלכות נעשה "הליכות עולם לו", היינו, שיש לו "מהלכים" ב"עולם הבא" — אמיתית ענין העולם, שהרי עולם הזה "רובו ככולו רע", ונקרא עולם הקליפות והרשעים גוברים בו (כמובא בתניא (פ"ו) מע"ח (שמ"ב ספ"ד)), ואילו אמיתית אחת במשך המעל"ע.

ס"נ (תו"מ ח"ה ע' 296).

(213) שבת ק"ח, ב.

(214) ראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד (215) נציבים ל, יד.

דם שמצד הטבע, שגם זה יחשב כמו זיבה שהו"ע של חוליי²⁰⁹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ד ע' 21 ואילך²¹⁰.

(ואח"כ אמר:)

ו"מתכיפין התחלה להשלמה" — שלאחרי סיום הש"ס חוזרים ומתחילים מהתחלת הש"ס:

לאחרי שכבר הי' אצלו לימוד התורה לתכליתה, שסיים כל התורה כולה, ונמצא כבר במעמד ומצב ד"תורתו אומנתו" — יכול לחשוב ששוב אינו זקוק להענין ד"קורין את שמע בערבין".

ועל זה אומרים לו: אפילו מי שתורתו אומנתו, שבנוגע לתפלה, שענינה בקשת צרכיו, "צורך חיי שעה היא"²¹¹, אינו מפסיק — הנה בנוגע לעבודה דק"ש, מפסיקין אפילו רשב"י וחבריו²¹².

ולכן, גם לאחרי שלמד כל התורה כולה והגיע להסיום ד"כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא", צריך לחזור ולהתחיל מחדש "מאימתי קורין את שמע בערבין":

"מאימתי" — מלשון אימה ויראה ורתת וזיע (כנ"ל סכ"ו),

ו"קורין את שמע בערבין" — שבשעה שמסביב שורר חושך, צריך

209 ובסגנון השייך להאמור לעיל (הערה בהחילוק שבין ק"ש ותפלה) עבודת האדם מלמטה למעלה) לתורה (מלמעלה למטה) — שדוגמתם הוא החילוק שבין נדה שהו"ע טבעי (מלמעלה) לזיבה שהוא חולי שנעשה ע"י פעולת האדם שמגרה את היצה"ר:

מצד עבודת האדם שיש בה חילוק בין יום ללילה — מסתבר לומר, שרק במצב של אור נחשבת עבירה לענין של חולי, אבל במצב של חושך, תיחשב עבירה לענין טבעי, שהי' הקב"ה ברא את העולם באופן שיכולים לטעות בו, כמארז"ל (ב"ר פ"ח, ח) "כתוב (נעשה (אדם)", לשון רבים) והרוצה לטעות יטעה". אבל מצד התורה שלמעלה מהתחלקות יום ולילה — הנה גם במצב של לילה יש בכח התורה להאיר את חשכת העולם, וכמארז"ל (קידושין ל, ב. ושי"ג) "בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין" — להסביר לו שלא יטעה לחשוב ש"בעבירה זו עודנו ביהדותו" (ראה לעיל הערה 200), אלא ידע שע"י החיות

וההתלהבות ("דער קאָך") בענינים שמחוץ לאיש הישראלי נעשה ענין של חולי — עון ויסורים, כמארז"ל (שבת נה, סע"א) "אין יסורים בלא עון", כיון שהיינו הך (ולא חיבור של שני דברים שאינם שייכים זל"ז), כי העון הוא יסורים לנפש אלקית, ומוזה באים יסורים כפשוטם לגוף ונפש הבהמית.

וזהו גם ענין ה"שבח ותנחומין" — אף שלכאורה אין זה דומה להסיום בדברי שבח ותנחומין שמצינו בנביאים ראשונים שהם ללא תנאים כו', ואילו בנדוד מעמידים תנאי שצריך להיות "שונה הלכות בכל יום" (הלכות דוקא, ולא רק פעם בכמה ימים, אלא בכל יום) — ביטול מציאות היצה"ר ע"י התבלין דתורה.

210 לשלימות הענין — ראה גם ההמשך בשיחות ש"פ וישב ס" (לקמן ע' ...) וש"פ מקץ ס" (לקמן ע' ...).

211 שבת יו"ד, א ובפרש"י.

212 שם יא, א.

בתמידות²⁰⁰ — בהקדם ביאור ענין חלוקת הימים²⁰¹, ובלשון הש"ס במסכת נזיר²⁰²: "יומא מפסקי מהדדי", וטעם הדבר, כיון שתכלית העבודה היא לחבר ולאחד ערב ולילה עם בוקר ואור, שזהו"ע דירה בתחתונים²⁰³.

וירח, שע"י השינוי שלהם נעשית מדידת הזמן. (202 ז, א. — וכיון שענין הנזירות הוא כמו נדרים שבהם הולכים "אחר לשון בני אדם" (נדרים ל, סע"ב. וש"נ), הרי מובן, שהענין ד"יומי מפסקי מהדדי" הוא לא רק מציאות תורנית, אלא כן היא מציאות העולם, שכל כ"ד השעות הם מציאות בפני עצמה.

כלומר: ענין זה יודעים אנו אמנם מהתורה — ככל עניני העולם שישנם תחילה בתורה ואח"כ נמשכים בעולם, כמאמר המדרש (ב"ר בתחלתו) שהתורה היא כמו "דיפתראות ופינקסאות (שיש לו (לאומן) לדעת היאך הוא עושה חדרים כו', כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם", "אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זח"ב קסא, רע"ב). ועד"ו בנדוד, שאנו יודעים ש"יומי מפסקי מהדדי" ע"י שהתורה הודיעתנו זאת, אבל, אין זו מציאות של דין תורה, אלא התורה מודיעה שכן היא מציאות העולם.

203 היינו, שהתחתון שאין תחתון למטה הימנו יהי' דירה לו ית', שבו תהי' השראת השכינה ("ושכנתו בתוכם") כשם שבדירה נמצא הדר בה בכל עניניו, ועד שנעשים חד — שהעולם עצמו מכריז "אין עוד מלבדו", כמו במ"ת, כדאיא במדרש (תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט — הובא בתניא פל"ו) "מסתכלים למזרח ושומעין את הדיבור יוצא אנכי כו', וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה".

201 כלומר: אע"פ שכללות ענין הזמן הוא המושך בלתי נפסק מהרגע הראשון שנברא הזמן* ועד לרגע האחרון שבו עלול להיבטל ענין הזמן ברצון הבורא, ולכאורה לא שייך הפסק או חילוק בין רגע לרגע (ראה גם שיחת י"ט כסלט תשי"ג סט"ז (ת"מ ח"ז ע' 219). וש"נ) — הרי כללות ענין הזמן קשור עם השינויים דעבר הוה ועתיד, הי' הוה ויהי, ועד שמצינו שיש כמה חוקרים שמקשרים עם מציאות הזמן מציאות ה"מאורות", שמש

200 ולהעיר, שאף שבעבודת התפלה יש כמה דרגות, ובכללות הם ד' השליכות שבטולם התפלה ("סולם דא צלותא") — הרי הנקודה התיכונה בתפלה היא מסירת הרצון לה, שנעשה "כעבדא קמי' מרי"; וענין זה נדרש מיד באמירת "מודה אני לפניך" — שהרי הפירוש ד"מודה" כפשוטו הוא (כמו "מודים חכמים") שאע"פ שאינו מבין ואינו רוצה, וזהו נגד טבעו, מ"מ, "מודה אני לפניך", אף שעדיין לא למד ולא התפלל, ואפילו לא נטל ידיו, כך, שאינו שייך להבנת הענין ד"מלך חי וקיים".

ונקודת התפלה, "מודה אני" — שייכת לכאור' מישראל מבלי הבט על מעמדו ומצבו, וכידוע פתגם רבינו הזקן, בעל השמחה והגאולה: "א' איד, ניט ער וויל און ניט ער קען זיין א נפרד פון אלקות" ("היום יום" כא סיון. כה תמוז. ובכ"מ), וכמבואר בתניא ש"אפילו קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת ה' .. אלא שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעבירה זו עודנו ביהדותו ואין נשמתו מובדלת מאלקי ישראל" (פ"ד); "אפילו אשה המנאפת שדעתה קלה היתה מושלת ברוח תאותה שבלבה לולי רוח שטות שבה וכו'" (פכ"ד), והיינו, שגם מי שנמצא בציר שנכנס בו רוח שטות ועושה "מעשה בהמה", הרי זה רק בגלל ש"נדמה לו שעודנו ביהדותו", ולולי זאת, הנה גם הוא הי' מוסר נפשו כו'.

202 כלומר: אע"פ שכללות ענין הזמן הוא המושך בלתי נפסק מהרגע הראשון שנברא הזמן* ועד לרגע האחרון שבו עלול להיבטל ענין הזמן ברצון הבורא, ולכאורה לא שייך הפסק או חילוק בין רגע לרגע (ראה גם שיחת י"ט כסלט תשי"ג סט"ז (ת"מ ח"ז ע' 219). וש"נ) — הרי כללות ענין הזמן קשור עם השינויים דעבר הוה ועתיד, הי' הוה ויהי, ועד שמצינו שיש כמה חוקרים שמקשרים עם מציאות הזמן מציאות ה"מאורות", שמש

ובזה יש חילוק בין ק"ש (ותפלה), שענינה לגלות אחדותו ית' בעולם כפי שנחלק ליום ולילה, לתורה²⁰⁴, שאינה נתפסת ומשתנה ע"י העולם, ולכן

204) ובפרטיות יותר – כמבואר בארוכה במאמר של רבינו הזקן (ד"ה ונשב בגיא תקס"ב (מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' פח ואילך) – הובא ונתבאר בד"ה קטנתי גו' שנאמר בהתוודות פ"ב ואילך (לעיל ע' ... ואילך)) בביאור הטעם שגם מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש, ונקודת הענין – שק"ש ענינה מלמטה למעלה (עבודת האדם), ותורה ענינה מלמעלה למטה ("נתן לנו את תורתו"):

הענין דק"ש הוא – אמליכתי למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים (ברכות יג, ב), כמרומזו בתיבת "אחד" שבסיום וחותם פסוק ראשון דק"ש*, והיינו, שיש מציאות של עולם, אלא שיהודי פועל הענין ד"אמליכתי", עי"ז שמתעקש ("ער שפארט זיך איין") ובוקע ("און ברעכט דורך") את המעלה ומטה (ז' רקיעים וארץ – ח') וד' סטריין, וממשיך בהם את הא', אלופו של עולם – שזוהי כללות עבודת האדם, שהיא מלמטה למעלה, שהרי "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

וכללות ענין עבודת האדם נקבע מלכתחילה באופן שיהיו בו שינויים; כאשר האדם נשאר לעמוד במדרגתו כפי שנברא, אפילו אם הוא במדרגת אדה"ר ש"בקומתו נברא" (ראה ר"ה יא, א. וש"ג), אבל הוא עומד על עמדו – הרי זה "עבודה" עבור מלאכים, אבל אין זו "עבודה" עבור נשמות בגופים, עליהם נאמר (זכרי' ג, ז) "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", כידוע (ראה תו"א פרשתנו ל, סע"א ואילך. ובכ"מ) ש"עומדים" קאי על מלאכים, ו"מהלכים" קאי על בני, צדיקים, שענינם הוא שצריכים לילך מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי – "מעלין בקודש ואין מורידין" (ברכות כח, א. וש"ג), והיינו, לילך מ"רשות" ל"מצוה", ומ"מצוה" ל"חובה", ועד לענין של התאחדות ומס"נ (שנעשה "אויס מציאות") – שזוה"ע התפלה. וענין זה הוא דוקא באופן שמודגש החילוק שבין "ערב" ל"בוקר", וכאשר נמצא

ב"ערב", הנה בידעו שישנו "בוקר", נעשית אצלו התשווקה לצאת ("ארויסקריכן") מהמעמד ומצב ד"ערב", ותשווקה זו נותנת לו את הכח לצאת מה"ערב", ולבוא למעמד ומצב ד"קורין את שמע בשחרית"; ואח"כ מגיע להכרה שמעמד ומצב זה הוא בכחי "ערבין" לגבי ה"שחרית" שלמחרת.

ועי"ז "בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים" – כפי שמבאר רבינו הזקן (תניא פמ"ז) שהו"ע "ציאת נפש האלקית ממאסר הגוף .. בק"ש .. ולכן תקנו פ' ציאת מצרים בשעת ק"ש דוקא, אף שהיא מצוה בפני עצמה ולא ממצות ק"ש, כדאיתא בגמרא ופוסקים, אלא מפני שהן דבר אחד ממש" – שבכל מעמד ומצב שנמצא, יודע שיש מדרגה נעלית יותר שהיא בבחי' "ארץ טובה ורחבה" (שמות ג, ח. ועוד), ולגבי מדרגה זו נחשב מעמדו ומצבו כהוה ל"ארץ מצרים"; "ערבין" לגבי ה"שחרית" שבעתיד, שאז יהי "הוי לאור עולם" (ישעי' ס, יט) באופן נעלה יותר מכמו שהי' עד עתה.

ואילו התורה היא תורתו של הקב"ה – למעלה מהעולם, כמארז"ל "אלפים שנה קדמה תורה לעולם", וגם בירידתה לעולם ה"ה נשאר תורתו של הקב"ה, "הלא כה דברי כאש" (ירמי' כג, כט. וראה ברכות כב, א), שאינו מקבל טומאה, ואדרבה, ע"י האש נעשה ענין הטהרה, כדברי הגמרא במסכת סנהדרין (לט, סע"א) "עיקר טבילותא בנורא הוא, דכתיב (מטות לא, כג) וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים", והיינו, שכל ענין הטהרה ע"י הטבילה ב"מים חיים" הוא רק בגלל שאי אפשר לסבול את האש.

(* שחיובו מן התורה לכל הדעות, כידוע הפולגתא אם החיוב מן התורה הוא על כל ג' הפרשיות, ב' פרשיות בלבד, או רק הפסוק הראשון (ראה שו"ע אדה"ז א"ח רס"ח. וש"ג).)

אינה מוגדרת בגדרי יום ולילה; ומזה מובן, שהנתינת כח להיות "קורין את שמע בערבין" (בחסכת הלילה) היא ע"י התורה – "שונה הלכות (הלכה פסוקה דוקא²⁰⁵, שבה מודגש אמיתית ענין התורה שלמעלה משינויים²⁰⁶) בכל יום"²⁰⁷.

ועפ"ז יובן סמיכות המאמר ד"כל השונה הלכות כו" להמאמר שלפנ"ז "אימא ביממא תהוי זבה בלילא תהוי נדה, א"ל עלך אמר קרא וכו'" (דאף שמבואר בתוס' ד"אידי דאיירי לעיל בהלכתא מייתי לה לסיים בדבר טוב .. שבח ותנחומין", הרי הסיום צ"ל בענין השייך קצת לתוכן ההלכה²⁰⁸) – שבכח התורה לפעול שאפילו בלילה לא יהי שייך ראיית

205) ועפ"ז יובן הטעם שסיום כל התורה שבעל-פה הוא במעלת ההלכות, משנה וברייתא – אף לימוד המשניות אינו תכלית הלימוד, שהרי ה"מוריין הלכה מתוך משנתן" נקראים "מבלי עולם" (סוטה כב, א), ובהכרח שיהי' גם לימוד הגמרא דוקא, וכדברי הגמרא (ב"מ לג, סע"א) שאף שגם משנה היא "מדה", דלא כמקרא ש"מדה ואינה מדה", מ"מ, "גמרא – אין לך מדה גדולה מזו".

206) והיינו, שפסק ההלכה שניתן למשה בסיני הוא בשוה אצל כל בני, ממש רבינו עד לפשוט שבפשוטים, בכל המקומות ובכל הזמנים, וכדברי הרמב"ם שא' מ"ג העיקרים הוא שהתורה הזו לא תהא מוחלפת (פיהמ"ש סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי); בניגוד לשקו"ט

207) וכדברי הרמב"ם שא' מ"ג העיקרים הוא שהתורה הזו לא תהא מוחלפת (פיהמ"ש סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי); בניגוד לשקו"ט ופלוטל שיש בזה שינויים – כפי שרואים שאפילו השקו"ט שכבר נכתבה בתושבע"פ, נתפרשה ע"י השקו"ט בדברי המפרשים, ומדור לדור הולך וניתוסף בהשקו"ט גופא סברות חדשות ופולפולים חדשים, ובאופן של שינויים מאחד לחבירו, ויתירה מזה, שגם באדם הלומד עצמו הולך וניתוסף בהשקו"ט באופן מחודש, ובשינויים מזמן לזמן.

208) כמובן בפשיטות, ללא צורך בראי' מפסוק – דכיון שהתורה ניתנה בעולם, ובריאת העולם היא באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבייתו" (ששת ימי השבוע ויום השבת, שחזורים ונשנים מידי שבוע בשבוע, שלכן אומרים בכל יום ראשון בשבוע "היום יום ראשון" (ראה לקו"ט שה"ש כה, סע"א. ובכ"מ)), ו"יומי מפסקי מהדרי" (כנ"ל) –

הרי זה פועל גם על לימוד התורה ע"י האדם, שהוא באופן ד"שונה הלכות בכל יום", שלכל יום יש ההלכה שלו, שהיא מוליכה אלקות לחלקו בעולם, ולמחר צריך להיות לימוד התורה (בהקדמת הברכה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו") מחדש.

208) ויש להוסיף בזה: בתחלת הסוגיא יש פלוגתא בנוגע ל"א יום שבין נדה לנדה, שלדעת ר' אלעזר בן עזרי' הרי זה "הלכה למשה מסיני", ולדעת רבי עקיבא למדים "קראי נינהו". והרמב"ם פוסק בספרו יד החזקה (הל' איסורי ביאה פ"ו ה"ג) "הלכה למשה מסיני שאין בין זמן נדה לזמן נדה אלא אחד עשר יום בלבד" – דאף שהלכה כר"ע מחבירו (עירובין מו, ב. וש"ג), מ"מ, כיון שבהמשך הסוגיא הובאה שקו"ט של ר"י ור"ל בדברי רב"ע שזוהי הלכה למשה מסיני, מוכח שסבירא להו כוותי', והלכה ככתראי (ראה שו"ת חות יאיר סקצ"ב. ועוד). ולאחרי שמסתיימת פלוגתא הנ"ל, ש"לר"ע קראי לראב"ע הלכתא" – באה הפיסקא האחרונה "אימא ביממא תהוי זבה (כדכתיב ימים רבים", והרי הפירוש ד"יום" בכתוב הוא מזריחת החמה (או אפילו מעלות השחר) עד צאת הכוכבים) .. א"ל עלך אמר קרא וכו'".

וכיון שהמאמר "כל השונה הלכות כו" בא לאחרי שהובאו דברי ר"ע ש"קראי נינהו" – הרי נפסק ההמשך שבין הסיום ד"כל השונה הלכות" להא ד"איירי לעיל בהלכתא", שזהו רק לשיטת רב"ע שזוהי הלכה למשה מסיני?